

ОММАВИЙ ТАДБИРЛАРНИ ЎТКАЗИШДА ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШ ВА ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ФАОЛИЯТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Туракулов Зоҳиджон Зоқиржонович
ИИВ Академияси Магистратура тингловчиси

Аннотация. Мақолада оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш масалалари илмий таҳлил қилинган ҳамда соҳани ҳуқуқий базасини такомиллаштириш бўйича таклифлар берилган.

Таянч тушунчалар: ички ишлар органлари, жамоат тартибини сақлаш, жамоат хавфсизлигини таъминлаш, оммавий тадбирлар, ҳуқуқий асослар.

Маълумки, бошқарувнинг асосий белгиларидан бири унинг мақсади, вазифалари ва функцияларини ҳуқуқий тартибга солишидир. Маъмурий-ҳуқуқий нормалар - бошқарув субъекти ва объектининг ҳуқуқий ҳолати, функцияларини мустаҳкамлайди, жамият бошқарув тизимининг ҳар бир иштирокчиси масъулиятини оширади [14].

Оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини самарали амалга ошириш, соҳадаги ҳуқуқий асосларни мунтазам мониторинг қилиб боришни, уларнинг ижтимоий ҳаётга қай даражада мослиги ҳамда амал қилишини кузатиб боришни талаб этади. Бу эса ўз навбатида:

а) бу соҳадаги қонун ости норматив-ҳуқуқий ҳужжатларининг, жумладан Ўзбекистон Республикаси ИИВ идоравий ҳужжатларининг Конституция ва қонунларга мослигини ўрганиш;

б) Конституциямиз норма ва қоидаларининг қонунлар ва қонун ости норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда тўлиқ рўёбга чиқарилиши ҳамда уларнинг қўлланишини кузатиш;

в) қабул қилинаётган қонун ҳужжатларида ҳуқуқий нормаларнинг ўзаро боғланиши, комплекслиги ва уйғунлигини кузатиш ва ўрганиш;

г) соҳага доир қонун ва қонун ости норматив-ҳуқуқий ҳужжатларининг ижроси амалда қай даражада таъминланаётгани, ҳаётга татбиқ қилинаётгани ҳамда жамиятга нафи тегаётганини ўрганиш;

д) амалдаги айрим қонун ва қонун ости норматив-ҳуқуқий ҳужжатларининг ижроси таъминланмай, фақат қоғозда қолиб кетишига олиб келаётган сабаб ва шароитларни аниқлаш, ўрганиш ҳамда бартараф этиш орқали уларни такомиллаштириш чораларини кўришга имкон беради [17].

Оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятининг ҳуқуқий асосини Ўзбекистон Республикаси норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари ташкил этади. Буларга Ўзбекистон Республикасининг «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги (янги таҳрири. 2021 йил 20 апрель) Қонунига мувофиқ [8], Ўзбекистон Республикасининг

Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг буйруқлари ҳамда қарорлари ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари киради.

Назаримизда, оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини тартибга солувчи ҳуқуқий асосларнинг қабул қилиниш даври ҳам юридик кучига қараб қуйидагича гуруҳлаш мақсадга мувофиқ.

1 давр – ўз ичига 1999 йил ва 2015 йилларни қамраб олади. Ушбу даврда соҳада ўтказилган ислоҳотлар жараёнида бир қатор қонун ва қонун ости ҳужжатлари қабул қилиниб, жамият ҳаётига татбиқ этилди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тошкент шаҳрида жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш Концепцияси тўғрисида»ги (1999 йил 12 апрел) қарори, Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси ички ишлар идораларининг фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги (2001 йил 27 март) ва «Ўзбекистон Республикаси ички ишлар идораларининг фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги (2004 йил 19 июль) фармонлари, уларнинг ижроси юзасидан қабул қилинган Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш фаолиятини такомиллаштириш чоралари тўғрисида»ги (2001 йил 31 май), «Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш чоралари тўғрисида»ги (2001 йил 18 май), «Жиноятчиликка қарши курашда Ички ишлар вазирлиги профилактика хизматининг ролини кучайтириш чоралари тўғрисида»ги (2001 йил 6 июнь) қарорлари Оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги ижтимоий-ҳуқуқий муносабатларни самарали тартибга солишда муҳим аҳамият касб этди.

Шуни таъкидлаш керакки, ушбу даврда республикада ички ишлар органларининг оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини ҳуқуқий таъминловчи муайян ҳуқуқий база ҳам шаклланди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Оммавий тадбирларни ташкил этиш ва ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 205-сон (2014 йил 29 июль) қарори [13] оммавий тадбирларни ташкил этиш ва ўтказиш тартибини янада такомиллаштиради, уларни ўтказишда фуқаролар хавфсизлигини ва жамоат тартибини сақлаш чора-тадбирларини кучайтиради.

Ушбу даврда ички ишлар органлари хусусан жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш тизимида амалга оширилган ислоҳотлар жараёнида қуйидаги мақсадлар кўзланди:

– ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолияти билан шуғулланувчи бўлинмаларнинг ташкилий тузилишини қайта кўриб чиқиш – хизматларда бири иккинчисининг ишини такрорлашига йўл қўймаслик, улар фаолиятини тубдан яхшилаш, янги

тузилмаларни ташкил қилиш;

– раҳбарнинг масъулиятини ошириш, жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлашда куч ва воситалардан оқилона фойдаланиш;

– хизматларнинг вазифаларини аниқ белгилаб бериш ва фаолият устидан бошқарувнинг қуйидан то юқоригача ягона тизимини яратиш;

– ички ишлар органлари вазифаларини бажаришга қодир кадрларни шакллантириш;

– давлат бошқаруви соҳасида ички ишлар органларининг роли ва мавқеини кўтариш, аҳоли ва кенг жамоатчилик билан алоқасини мустаҳкамлаш [15].

Ички ишлар органларининг асосий фаолият йўналишларидан бири бўлган жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини қонун даражасида тартибга солиш мақсадида, Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги (2013 йил 10 апрель) [3], «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги (2013 йил 22 апрель) [4], «Хуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги (2014 йил 14 май) [5], «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида»ги (2014 йил 5 май) [6], «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги (2014 йил 25 сентябрь) [7] ва бошқа бир қатор қонунлари қабул қилиниб, ҳуқуқни қўллаш амалиётига жорий этилди.

II давр – ўз ичига 2016 йил ва 2020 йилларни қамраб олади. Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги (2016 йил 16 сентябрь) қонуннинг қабул қилиниши бугунги кунда ички ишлар органларининг ўта масъулиятли, жуда серқирра ва ранг-баранг фаолиятини тартибга солувчи ҳуқуқий майдондаги бўшлиқ, ноаниқлик ва зиддиятларни бартараф этиш, шунингдек алоҳида қонун доирасидаги ички ишлар органлари фаолиятига оид асосий қоидаларни ягона тизимга солишни таъминлаш орқали ички ишлар органлари тизимидаги ислохотларнинг мазмунан янги босқичини бошлаб берди [16].

Мазкур қонун ва 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органларининг фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш, жамоат тартибини, фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлашда уларнинг масъулиятини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5005 сон (2017 йил 10 апрель) фармони ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини ҳуқуқий тартибга соладиган яна бир муҳим ҳужжатдир. Фармонда ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш субъектларининг вазифалари, функциялари ва жавобгарлигини аниқ чегаралаш, такрорланувчи ва долзарблигини йўқотган ваколатларни чиқариб ташлаш, бўлинмаларнинг тезкорлиги ва самарадорлигини таъминловчи моддий-техник таъминоти даражасини мустаҳкамлаш, замонавий илмий-техник воситалар ва ахборот-коммуникация технологиялари, шу жумладан давлат хизматлари сифатини яхшилаш назарда тутилди [9].

Мазкур фармон ижроси доирасида қабул қилинган ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишда асосий ўрин тутадиган яна бир муҳим ҳужжат – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-2940-сон (2017 йил 1 май) қарори бўлиб, унда: *биринчидан*, жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш Ўзбекистон Республикаси ИИБ ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг энг муҳим вазифаси эканлиги; *иккинчидан*, патруль-пост хизмати саф бўлинмаларининг жавобгарлик ҳудудларига кирмайдиган жойларда жамоат тартибини ва хавфсизликни таъминлаш туман (шаҳар) ички ишлар органлари, шу жумладан профилактика инспекторлари зиммасига юклатилиши; *учинчидан*, Тошкент шаҳар ИИО таркибида «Отлик отряди» ташкил этилиши ва унинг асосий вазифалари белгилаб берилди [12].

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент шаҳрида жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишнинг сифат жиҳатидан янги тизимини жорий этиш тўғрисида»ги ПҚ-3528-сон (2018 йил 14 февраль), «Тошкент шаҳрида жамоат тартибини таъминлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-3786-сон (2018 йил 19 июнь) ва «Жамоат хавфсизлигини таъминлаш самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-4075-сон (2018 йил 24 декабрь) қарорлари мамлакатимиз пойтахти – Тошкент шаҳрида ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш бўлинмалари фаолиятини самарали ташкил этиш, улар фаолиятига илғор иш усуллари ва замонавий технологияларни кенг жорий этишда муҳим аҳамият касб этди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент вилоятида ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари куч ва воситаларини бошқаришнинг сифат жиҳатдан янги тизимини жорий этиш тўғрисида»ги ПҚ-4343-сон (2019 йил 29 май) қарори Тошкент вилоятида жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишнинг сифат жиҳатдан янги босқичига ўтиш, шунингдек, ички ишлар органлари патруль-пост хизмати саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини назорат қилиш ва бошқаришнинг самарали тизимини жорий этишда муҳим аҳамият касб этди.

III давр – ўз ичига 2021 йилдан ҳозирга қадар бўлган вақтни қамраб олади. Муҳтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёев таъкидлаганидек, «биз бугун халқчил ва демократик тамойилларга асосланган янги Ўзбекистон давлатини, эркин фуқаролик жамиятини барпо этмоқдамиз. Шу мақсадда аввало бебаҳо бойлигимиз бўлган тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлашга энг муҳим вазифа сифатида устувор аҳамият қаратмоқдамиз.

Бугун дунёда ва минтақамизда, чегараларимизда кескинлик, турли таҳдид ва хатарлар кучайиб бораётган бир шароитда бу масаланинг қандай беқиёс

аҳамиятга эга эканини ҳаммамиз яхши тушунамиз» [1].

Мамлакатимизда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш мақсадида давлат, жамият ва шахс хавфсизлигини таъминлаш тизимида кенг кўламли демократик ислохотлар изчил давом эттирилмоқда. Демократиянинг асосий талаби бўлган инсон ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини, сўз ва виждон эркинлигини таъминлашга алоҳида эътибор берилмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, жамоат хавфсизлигини таъминлаш, жинойтчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг яхлит тизимини шакллантириш, ички ишлар органларининг энг қуйи бўғинидан республика даражасигача самарали фаолиятини йўлга қўйиш ва замонавий иш услубларини жорий этиш орқали мамлакатимизда ҳуқуқ-тартибот ва қонунийликни мустаҳкамлаш, аҳолининг тинчлиги ва осойишталигини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жинойтчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-6196-сон (2021 йил 26 март) фармони қабул қилинди.

Фармонга биноан ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини ташкил этишнинг мутлақо янги механизмлари сифатида қуйидагилар белгиланди: *биринчидан*, ички ишлар органларининг таянч пунктлари негизида маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари босқичма-босқич ташкил этилиши; *иккинчидан*, Ички ишлар вазирлиги тузилмасини такомиллаштириш орқали ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш соҳавий хизматлари фаолиятини бошқариш ва мувофиқлаштиришнинг ягона тизимини жорий этиш мақсадида, Жамоат хавфсизлиги департаменти ташкил этилди; *учинчидан*, ҳудудий ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолияти тузилмалари ва раҳбар лавозимларини мақбуллаштириш орқали мавжуд куч ва воситалардан самарали фойдаланишни таъминлаш мақсадида, айрим раҳбарлик лавозимларининг тугатилиши ҳисобидан Қорақалпоғистон Республикаси ички ишлар вазирининг, вилоятлар, туман ва шаҳарлар ички ишлар органлари бошлиқларининг ўринбосари – Жамоат хавфсизлиги хизмати бошлиғи лавозими жорий этилди ва патруль-пост ҳамда йўл-патруль хизмати бўлинмалари фаолиятини, шунингдек, маҳаллалар ва жамоат жойларида манзилли профилактик тадбирлар ўтказилишини мувофиқлаштириш, муқаддам судланган ва пробация ҳисобига олинган шахслар билан ишлаш ҳамда ички ишлар органларининг тунги хизматини ташкил этиш унинг асосий вазифалари этиб белгиланди.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича ўрнатилаётган янги механизмларнинг самарали амалга оширилишини таъминлашда ички ишлар органларининг роли ва масъулиятини янада ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жинойтчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-5050-сон (2021 йил 2 апрель) қарори қабул қилинди.

Қарорга мувофиқ, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги фаолиятини самарали ташкил этиш мақсадида қўйидагиларни назарда тутувчи янги бошқарув тизими жорий этилди: *биринчидан*, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида жамоат хавфсизлигини таъминлаш ушбу ҳудудлардаги ички ишлар ва бошқа ваколатли органларнинг мавжуд куч ва воситаларини ягона «пойтахт минтақаси» тамойили асосида сафарбар қилган ҳолда ҳамкорликда амалга оширилиши белгиланди; *иккинчидан*, Тошкент шаҳридаги патруль-пост хизмати батальонлари Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг бевосита бўйсунувидан чиқарилиб, тўғридан-тўғри туман ички ишлар органлари таркибига ўтказилади ва уларнинг кунлик хизмати маҳаллалар кесимида йўлга қўйилди.

Шу билан бирга, Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси ҳузурида Ягона тезкор бошқарув маркази ташкил этилиб, унга қўйидагилар асосий вазифалари этиб белгиланди: биринчидан, пойтахт ҳудудида криминоген ва ижтимоий вазиятни узлуксиз мониторинг қилиш, жамоат хавфсизлигини таъминлашга жалб этилган ички ишлар органлари, Миллий гвардия, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги ва Тошкент шаҳар ҳокимлигининг тегишли куч ва воситаларини бошқариш; иккинчидан, жиноятлар, ҳодисалар ва фавқулодда ҳолатлар ҳақидаги хабарларга тезкорлик билан муносабат билдириш, жамоат тартибini оммавий бузиш билан боғлиқ ҳолатлар юзага келганда ваколатли идораларнинг ҳаракатларини марказлашган ҳолда мувофиқлаштириш.

Мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада ривожлантириш ҳамда ушбу соҳадаги давлат сиёсатининг истиқболли йўналишларини белгилаш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида» ПФ-27-сон (2021 йил 29 ноябрь) Фармони қабул қилинди. Мазкур Фармон асосида «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепцияси» ва «2022 – 2025 йилларда Ўзбекистон Республикасида жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимини ривожлантириш стратегияси» каби муҳим ҳужжатлар тасдиқланиб, бу бордаги ишларни босқичма-босқич амалга ошириш тартиби белгиланди [27].

Бугунги кунда жаҳон миқёсидаги мураккаб жараёнларни ва мамлакатимиз босиб ўтган тараққиёт натижаларини чуқур таҳлил қилган ҳолда кейинги йилларда “Инсон қадри учун” тамойили асосида халқимизнинг фаровонлигини янада ошириш, инсон ҳуқуқлари ва манфаатларини сўзсиз таъминлаш ҳамда фаол фуқаролик жамиятини шакллантиришга қаратилган ислоҳотларнинг устувор йўналишларини белгилаш мақсадида, қабул қилинган “2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси”нинг “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг содир этилишига сабаб бўлган шарт-шароитларни ўз вақтида аниқлаш ва бартараф этишнинг самарали тизимини яратиш” деб номланган 16-мақсадида, жамоат тартибini сақлаш бўйича патруллик хизмати фаолиятини тубдан такомиллаштириш, шу жумладан замонавий ахборот технологияларини жорий этган ҳолда фуқарони ички ишлар бўлимига текшириш учун олиб бориш амалиётидан воз кечиш ҳамда

йўл инфратузилмасини такомиллаштириш ва хавфсиз ҳаракатланиш шароитларини яратиш орқали йўлларда авария ва ўлим ҳолатларини қисқартириш, шу жумладан ҳаракатни бошқариш тизимини тўлиқ рақамлаштириш ва жамоатчиликнинг ушбу соҳадаги ишларда кенг иштирокини таъминлаш каби муҳим чора-тадбирлар белгиланди [11].

Шу билан бирга Ички ишлар вазирлигининг соҳага оид бир қатор ички идоравий ҳужжатларининг қабул қилиниши, оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятининг ҳуқуқий базасини такомиллаштиради.

Бироқ, соҳада эришилган ютуқлар билан бир қаторда фаолиятни ҳуқуқий таъминлаш бўйича айрим камчиликлар мавжуд, жумладан, оммавий тадбирлар шароитида жамоат тартиби ва фуқаролар хавфсизлиги таъминлаш борасида ижтимоий муносабатлар алоҳида қонун доирасида тартибга солинмаганлиги боис, бир қатор муаммо ва қийинчиликларни вужудга келтирмоқда. Жумладан, *биринчидан*: оммавий тадбирлар шароитида жамоат тартибини сақлашни тартибга солувчи ҳуқуқий нормаларнинг тарқоқлигига, қонуности ҳужжатлар ўртасидаги узилишларга сабаб бўлмоқда; *иккинчидан*: бугунги кунда оммавий тадбирлар шароитида жамоат тартиби сақлаш соҳасидаги муносабатлар бир қатор қонун ва қонуности ҳужжатларнинг тегишли нормалари билан тартибга солиниши ушбу соҳадаги муносабатларнинг тўғридан-тўғри амалга ошириш механизмлари мавжуд эмаслигини кўрсатмоқда; *учинчидан*: оммавий тадбирлар шароитида жамоат тартибини сақлаш фаолиятини тартибга солувчи қонуности ҳужжатларнинг тизимлаштирилмаганлиги ушбу соҳа субъектларини хизмат фаолиятини амалга оширишда *ҳуқуқни қўллаш* бўйича тушунмовчиликларни келтириб чиқармоқда.

Бу борада Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев “Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови” номли маърузасида таъкидланганидек, “Айни вақтда қонунларнинг тўлиқлиги, ҳаётийлиги ва тўғридан-тўғри амалга ошириш механизмларига эга экани ҳақида сўз юритганда, бу борада ҳали кўп иш қилишимиз кераклигини таъкидлаш зарур” [2]. Давлат раҳбарининг ушбу келтирилган фикрлари жамиятнинг барча соҳалари қатори оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш соҳасига ҳам бевосита таалуқли ҳисобланади.

Соҳанинг ўта масъулиятли ва серқирра фаолиятини тартибга солиш, фаолиятга оид ҳуқуқий майдондаги бўшлиқ, ноаниқлик ва зиддиятларни бартараф этиш, шунингдек алоҳида қонун доирасидаги асосий қоидаларни ягона тизимга солишни таъминлаш мақсадида “Ўзбекистон Республикасида оммавий тадбирларни ўтказиш тўғрисида”ги қонунининг қабул қилиниши мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Ушбу қонуннинг **асосий мақсади** оммавий тадбирлар шароитида жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш соҳасида вужудга келадиган ижтимоий муносабатларни тартибга солишдан иборат.

“Ўзбекистон Республикасида оммавий тадбирларни ўтказиш тўғрисида”ги қонун лойиҳасига қуйидагилар таклиф этилади:

биринчидан, қонунда “оммавий тадбирлар” ва ушбу соҳага тегишли бошқа асосий тушунчаларига таърифлар бериш;

иккинчидан, оммавий тадбирларни ташкил этиш ва ўтказиш тартиби, ушбу шароитда жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлашни бевосита амалга оширувчи ва унда иштирок этувчиларнинг ваколатларини аниқ белгилаш;

учинчидан, оммавий тадбирлар қатнашчиларининг жамоат тартибини муҳофаза қилиш ва хавфсизлигини таъминлашга доир мажбуриятлари ва ҳуқуқлари ҳамда оммавий тадбирлар ўтказувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилаш;

тўртинчидан, оммавий тадбирларни ўтказиш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарликни ҳам мазкур қонунда белгилаб қўйиш мақсадга мувофиқ.

Ўйлаймизки, ушбу қонуннинг қабул қилиниши оммавий тадбирлар шароитида жамоат тартиби ва фуқаролар хавфсизлигига қарши қаратилган ғайриижтимоий ҳатти-ҳаракатларни аниқлаш, уларнинг олдини олиш ва бартараф этиш бўйича чора-тадбирлар кўришга имкон беради.

Фойдаланган адабиётлар

1. *Мирзиёев Ш.М.* Ватанамиз мустақиллиги – биз учун куч-қудрат ва илҳом манбаи, тараққиёт ва фаровонлик асоси // Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг 30 йиллик байрамига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи / [Электрон манба]. – URL: <https://president.uz/uz/lists/view/4596> (мурожаат вақти: 04.09.2021).

2. Ўзбекистон Республикасининг Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси // Халқ сўзи.– 2016. – 8 дек.

3. Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги (2013 йил 10 апрель) ЎРҚ – 348-сон қонуни // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 12.10.2021 й., 03/21/721/0952-сон.

4. Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги (2013 йил 22 апрель) ЎРҚ – 350-сон қонуни // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 03.03.2022 й., 03/22/756/0180-сон.

5. Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги (2014 йил 4 май) ЎРҚ – 350-сон қонуни // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 26.01.2022 й., 03/22/747/0064-сон.

6. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида»ги (2014 йил 5 май) ЎРҚ – 350-сон қонуни // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 21.04.2021 й., 03/21/683/0375-сон.

7. Ўзбекистон Республикасининг «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги (2014 йил 25 сентябрь) ЎРҚ-371-сон қонуни // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 26.01.2022 й., 03/22/747/0064-сон.

8. Ўзбекистон Республикасининг “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги ЎРҚ-682-сон (янги таҳрири. 2021 йил 20 апрель) қонуни // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 03.03.2022 й., 03/22/756/0180-сон.

9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органларининг фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш, жамоат тартибини, фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлашда уларнинг масъулиятини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида» ПФ-5005-сон (2017 йил 10 апрель) фармони // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 17.03.2021 й., 06/21/6188/0216-сон.

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-27-сон фармони // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.12.2021 й., 06/21/27/1116-сон.

11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сон (2022 йил 28 январь) фармони // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 21.04.2022 й., 06/22/113/0330-сон.

12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-2940-сон (2017 йил 1 май) қарори // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.12.2021 й., 06/21/27/1116-сон.

13. Ўзбекистон Республикаси “Вазирлар маҳкамасининг “оммавий тадбирларни ташкил этиш ва ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 205-сон (2014 йил 29 июль) қарори // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 22.02.2022 й., 09/22/86/0160-сон.

14. *Четвериков В.С.* Административное право. Серия «Высшее образование». – Ростов-на-Дону, 2004. – С. 14.

15. *Исмаилов И., Мухамедов Ў.Х., Зиёдуллаев М.З.* ва бошқ. Ички ишлар идораларидаги ислохотлар – тинчлик ва осойишталик гарови: Монография / Масъул муҳаррир Ш.Т. Икрамов. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2014. – Б. 82.

16. *Исмаилов И.* Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги қонуни – тинчлик ва осойишталикни таъминлаш гарови // Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академиясининг ахборотномаси. – 2016. – № 4. – Б. 21.

17. Sharipov Sanjar Sobirovich, Kolmakov Ivan Konstantinovich. Public security reforms –in the name of human dignity. Journal of Law Research. 2022, 8 vol., issue 1, pp.91-99